

**DIYARBAKIR İLİ LİCE İLÇESİ
(SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI)**

**TESPİT & İNCELEME
RAPORU**

**İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi
Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Diyarbakır Temsilciliği
İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER) Diyarbakır
Şubesi
Diyarbakır Barosu
Diyarbakır Tabip Odası**

İÇİNDEKİLER

- ❖ Olay : 3-4
- ❖ Heyetin Oluşumu ve Amacı : 5-6
- ❖ Yalaza (Kervas) Köyü Mehle Mezrasında İnceleme Çalışmaları : 5-6
- ❖ Yargısız İnfaz İddialarına İlişkin Heyetimizin Değerlendirmesi : 7-9
- ❖ Dibek (Derxust) Köyünde Hak İhlallerine İlişkin Tespit Çalışması: 9-10
- ❖ Gözaltı-Tutuklama ve İşkence İddialarına İlişkin Tespitler : 10-14
- ❖ SONUÇ : 14-16
- ❖ RESİMLER :17-19

OLAY

Diyarbakır ili Lice ilçesinde bulunan kırsal bölgedeki köyleri de kapsayan dağlık alanlarda, 2016 yılının Haziran ayı içerisinde askeri operasyon yapılacağı gerekçesiyle gün boyu ve belli aralıklarda birden fazla kez sokağa çıkma yasakları ilan edilmiştir.

22 Haziran 2016 tarihinde Diyarbakır Valiliği tarafından yapılan açıklamada; Diyarbakır ili Silvan, Lice, Kulp, Dicle, Hani ilçeleri sınırları içerisinde bulunan 21 bölgenin 16 Haziran-31 Aralık 2016 tarihleri arasında Geçici Askeri Güvenlik Bölgesi olarak ilan edildiği duyurulurak, sivillerin bu bölgelere giriş çıkış yapmaları yasaklanmıştır.

Yasak ilan edilen bölgeler şu şekildedir:

- Silvan ilçesi sınırlarında; Taşköprü Vadisi Bölgesi, Toklar Bölgesi, Kazandağı-Demirkuyu Bölgesi, Hatuni Dere Bölgesi, Sarınc ve Fiğtarlası Bölgesi, Üçbasamak Bölgesi,
- Lice ilçesi sınırlarında; **Kayacık Kuzeyi Bölgesi, Balasi-Koca Tepe Bölgesi, Kuşlu Tepe Bölgesi, Toprak Tepe Bölgesi, Mizagüldağı Tepe Bölgesi, DolapdereKerpiçören Bölgesi, Harabe Tepeleri Bölgesi, Horozivan Dağı Bölgesi, Kılıboğan Tepe Bölgesi,**
- Kulp ilçesi sınırlarında; Oberkan-Davderal Bölgesi, Simetok-Gülhermi Bölgesi, Yaylak-Durşin Bölgesi,
- Dicle ilçesi sınırlarında; Kurşunlu Bölgesi, Tır Sırtları Bölgesi,
- Hani ilçesi sınırlarında; Gökçe-1 Bölgesi, Gökçe-2 Bölgesi.

Son olarak, 23 Haziran 2016 tarihinde Diyarbakır Valiliği tarafından yapılan açıklamada; **Lice, Kocaköy ve Hazro** ilçelerine bağlı 39 köyde, askeri operasyon yapılacağı gerekçesiyle Saat 03.00'dan itibaren geçerli olmak üzere ikinci bir duyuruya kadar sokağa çıkma yasağı ilan edildiği açıklanmıştır.

Diyarbakır Valiliği ve İl Jandarma Komutanlığı tarafından yapılan ortak açıklamada, söz konusu yasak ilanı şu şekilde açıklanmıştır.

“Lice, Hazro ve Kocaköy ilçeleri dağlık ve ormanlık alanda faaliyet yürüten BTÖ mensuplarını etkisiz hale getirmek, bölgede BTÖ mensupları tarafından kullanıldığı değerlendirilen sığınak, barınak, depo alanlarını tespit etmek ve malzemeleri ele geçirmek amacıyla operasyon düzenlenecektir.

*Operasyon icra edilen bölgelerde halkın can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/C maddesi gereğince, belirtilen bölgelerde (**Kocaköy İlçesine bağlı olan**; Gözebaşı, Gökçe, Boyunlu köyleri, **Hazro İlçesine bağlı olan**; Çitlibahçe köyü ile **Lice İlçesine bağlı olan**; Örtülü, Erginköy, Kıralan, Dernek, Yamaçlı, Akçabudak, Kılıçlı, Yorulmaz, Yalımlı, Baharlar, Hedik, Bayırlı, Saydamlı, Bağlan, Serince, Yalaza, Ortaç, Kayacık, Uçarı, Esenler, Ziyaret, Dolunay, Çavundur, Çağdaş, Dibekköy, Yolçatı, Arıklı, Ulucak, Güldiken, Yaprakköy, Tuzlaköy, Damar, Sığınak, Budak ve Kabakaya köyleri.)sivil vatandaşların zarar görmemesi amacıyla 23 Haziran 2016 Perşembe günü saat: 03.00'den geçerli olmak üzere ikinci bir duyuruya kadar bu bölgelerde sokağa çıkma ve bu bölgelere giriş çıkışlar yasaklanmıştır.*

**DİYARBAKIR İLİ LİCE İLÇESİ (SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI) HAK İHLALLERİ
TESPİT & İNCELEME RAPORU**

*Söz konusu yasağa vatandaşlarımızın uyması kendi can ve mal güvenlikleri yönünden önem arz etmekte olup, yasağın bitim süresi ayrıca duyurulacaktır.
Kamuoyuna saygı ile duyurulur.*

Diyarbakır Valiliği (İl Jandarma Komutanlığı)”

Sokağa çıkma yasakları ilanları 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/C maddesi çerçevesinde ve Özel Güvenlik bölgesi ilan edilen yerler ise 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu'nun 32/A maddesi çerçevesinde, ilan edilerek duyurulmuştur.

Yasak ilanının ardından **“Bayrak-14 Şehit J.Tğm.Abdüselam ÖZATAK Müsterek Özel Birlik Operasyonu”** ismi verilen ve Diyarbakır 7. Kolordu Komutanlığı idaresinde 24 tabur'dan oluşan 7500 güvenlik görevlisinin (JÖH, PÖH ve köy korucuları) katılımıyla askeri operasyon gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır Valiliği tarafından operasyonların sona ermesini müteakip yapılan açıklamayla yasağın 03 Temmuz 2016 tarihinde Saat 23.00 itibariyle sona erdiği duyurulmuştur.

Diyarbakır Valiliği tarafından yapılan açıklamada, söz konusu yasağın sona erme ilanı şu şekilde açıklanmıştır.

“Lice, Hazro ve Kocaköy ilçeleri dağlık ve ormanlık alanda faaliyet yürüten BTÖ mensuplarını etkisiz hale getirmek, bölgede BTÖ mensupları tarafından kullanıldığı değerlendirilen sığınak, barınak, depo alanlarını tespit etmek ve malzemeleri ele geçirmek amacıyla [(Kocaköy İlçesine bağlı olan; Gözebaşı, Gökçe, Boyunlu köyleri, Hazro İlçesine bağlı olan; Çitlibahçe köyü ile Lice İlçesine bağlı olan; Örtülü, Erginköy, Kırılan, Dernek, Yamaçlı, Akçabudak, Kılıçlı, Yorulmaz, Yalımlı, Baharlar, Hedik, Bayırlı, Saydamlı, Bağlan, Serince, Yalaza, Ortaç, Kayacık, Uçarı, Esenler, Ziyaret, Dolunay, Çavundur, Çağdaş, Dibekköy, Yolçatı, Arıklı, Ulucak, Güldiken, Yaprakköy, Tuzlaköy, Damar, Sığınak, Budak ve Kabakaya köyleri.)] Bayrak-14 Şehit Teğmen Abdüselam ÖZATAK Müsterek Özel Birlik Operasyonu icra edilmiştir.

Operasyon icra edilen bölgelerde halkın can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11/C maddesi gereğince, sivil vatandaşların zarar görmemesi amacıyla 23 Haziran 2016 Perşembe günü saat:03.00'dan itibaren duyurulan yasaklama kararı 03 Temmuz 2016 Pazar günü saat:23.00'den itibaren kaldırılmıştır.

Vatandaşlarımıza kendilerinin can ve mal güvenliğinin sağlanması için uygulanan yasağa uydıkları için teşekkür ederiz.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.”

10 gün boyunca süresiz olarak uygulanan sokağa çıkma yasağı ve kesintisiz devam eden askeri operasyonlar sırasında, gerek basın yayın organlarında ve gerekse de yerel kaynakların aktarımlarında, insan hakları ihlallerinin gerçekleştiği ve sivil yurttaşların yaşam hakkının tehdit edildiği; yine askeri operasyonlar sırasında gerçekleştirilen bombardıman sonucu, Lice'ye bağlı köy ve mezralarda ormanlık alanların ve ekimlik arazilerin yakıldığı; yasak kapsamında bulunan köy ve mezralarda yaşayan yurttaşlara yönelik haksız gözaltı, işkence ve kötü muamele ve yargısız infazlar yapıldığı iddia edilmiştir.

HEYETİN OLUŞUMU VE AMACI

İlan edilen sokağa çıkma yasağı uygulamaları sırasında icra edilen askeri operasyonlar sırasında gündeme gelen insan hakları ihlallerini yerinde tespit etmek ve incelemelerde bulunmak amacıyla, *İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Diyarbakır Temsilciliği, İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUM-DER) Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu ve Diyarbakır Tabip Odası* tarafından bir heyet oluşturulmuştur. Heyette yer alanlar;

İHD GenelBaşkan Yardımcısı ve Diyarbakır Şube Başkanı **M. Raci BİLİCİ**,
İHD MYK Üyesi ve Bölge Temsilci **Abdusselam İNCEÖREN**,
İHD MYK Üyesi ve Diyarbakır Şube Yöneticisi **Av. Muhterem SÜREN**,
Diyarbakır Barosu Başkan vekili **Av. Ahmet ÖZMEN**,
Diyarbakır Barosu üyesi **Av. Ali TEKTAŞ**,
Mazlum – Der Diyarbakır Şube Başkanı **Ali İhsan GÜLTEKİN**
Türkiye İnsan Hakları Vakfı Diyarbakır Temsilcisi **Barış YAVUZ**
Diyarbakır Tabip Odası üyesi **Dr. Halis YERLİKAYA**
Diyarbakır Tabip Odası üyesi **Dr. Birhat ŞİMŞEK**

Heyetimiz, sokağa çıkma yasağının kaldırılmasıyla birlikte 04.07.2016 tarihinde saat 09.00'da Diyarbakır Barosu'na ait araç ile Lice İlçesine hareket etmiştir. Heyetimiz, Kocaköy– Lice arasındaki yolculuğu esnasında birçok yerin yandığını gözlemlemiştir. Heyetimiz Lice ilçe merkezinden, Yalaza (Kerwas) köyüne bağlı Mehle mezrasına yolculuğu esnasında da birçok yerin yandığını tespit etmiş ve geçtiği yerleşim yerlerinin ıssız olduğunu gözlemlemiştir.

Heyetimiz, ulaştığı Yalaza (Kerwas) köyüne bağlı Mehle mezrasında incelemelerde bulunmuş ve yurttaşlarla görüşmelerde bulunmuştur.

YALAZA (KERWAS) KÖYÜ MEHLE MEZRASINDA İNCELEME ÇALIŞMALARI

Heyetimiz, 30 Haziran 2016 tarihindebiri kadın iki PKK militanı ve köylü M. Şirin Kocakaya'nınyaşamını yitirdiği, bir kadın PKK militanın ise sağ yakalandığı Yalaza (Kerwas) Köyüne bağlı Mehle Mezrasında, olayların yaşandığı bağ ve çevresini dolaşarak incelemelerde bulunmuştur.

Görüşme gerçekleştirilen köylüler, can güvenlikleri endişesiyle isimlerinin açıklanmasını istememişlerdir.

Köylü – 1:

“Olay üzüm bağlarının bulunduğu bölgede yaşandı. Buraları bilerek yaktılar, amaçları köyleri tamamen boşaltmaktı. Her yerde askerler vardı ve önlerine çıkan her şeyi yakıyorlardı. Operasyonlar sırasında biz evimizi terk etmedik. Ama adeta evimize hapsoldük. Gürültü ve çığlık sesleri gelince biz de o alana doğru gittik. Ben Şirin'i görmedim. Ama sesini duydum. Bildiğim kadarıyla Lice'ye kadar sağ götürmüşler. Ben silah sesleri duydum ama tek taraflı olduğunu düşünüyorum. Silah sesleri çok kısa sürdü. Zaten bağın dört tarafı ablukaya alınmıştı. Ben de olay esnasında gözaltına alındım ve 3 gün gözaltında kaldıktan sonra serbest kaldım.”

Köylü – 2:

“Olay öğle saatlerinde gerçekleşti. Olay esnasında Erdal’ın çadırı da askerlerce yakıldı. Şirin buradan sağ olarak alındı. Buradan zırhlı araca aldılar. Bir yerden sonra ambulansa bindirmişler. Ambulansta da kafasına poşet geçirilmiş. Köyün her tarafında askerler vardı. Bize durmadan hakaret ediyorlardı. “Ermeni Piçleri!” diyorlardı. Kerwas köyünü karargâh olarak kullanıyorlardı. Evlerini boşaltan yurttaşların evinde ve camide uyuyorlardı. Ayrıca bu bölge uçaklarla da bombalandı. Uçaklar daha çok dağlık alanları bombalıyordu.”

Köylü – 3:

“Olay başladığında ben evde uyuyordum. Silah sesleri gelince, ben balkona çıktım. Yaşananları balkondan izliyordum. Evin balkonundan her şeyi rahatça görebiliyordum. Silah sesleri çok kısa sürdü. Şirin üzüm bağının hemen üstündeki elektrik direğinin yanında askerlere teslim oldu. M. Şirin teslim olur olmaz askerler onu darp etmeye başladılar. Sonra onu biraz daha aşağıdaki ağaçlık alana götürdüler. Şirin’i götürdükleri yer benim görüş alanımın dışındaydı. Ama orada da ona işkence uyguladılar, M. Şirin’in çığlıkları köye kadar geliyordu. Bir süre sonra M. Şirin’i ağaçlık alandan yerden sürükleyerek ağaçlık alanla köy arasında kalan su birikintisinin yanındaki ağacın altına getirdiler. Bu sırada M. Şirin hareketsizdi. Başında iki asker bekliyordu. Bir asker de su birikintisinden kapla su alıp M. Şirin’in başnadöküyordu. Ama M. Şirin tepki vermiyordu. Şirin orada iki saate yakın bir süre hareketsiz yattı. Sonra askerler, Bağlar’dan ceset torbasında iki cenaze getirip karga tulumba zırhlı araca attılar. Aynı şekilde, M. Şirin’i de tutup, aynı zırhlı araca atıp götürdüler. Bu arada, Erdal’la Rojda da yakılan çadıra yakın bir yerde çok kötü darp edildiler. M. Şirin bizim köyden. Bağ da zaten olanların bağı. Askerlerin yüzü açıktı ama uzakta oldukları için görsem tanyamam. M. Şirin KOCAKAYA’nın cenazesi sokağa çıkma yasağı nedeniyle Diyarbakır’da defnedildi.”

Heyetimiz; köylülerin yer göstermesi ve refakatiyle, olay yerini dolaşmış ve incelemelerde bulunmuştur.

Heyetimiz yaptığı gözlem ve incelemede;

- a) Olayın yaşandığı bağın, Köye 100 – 200 metre uzaklıkta veeğimli bir arazide olduğunu, bağın üst kısmının ve çevresinin Köyde bulunan kişilerin görüş açısında bulunduğunu,
- b) Bağın dört etrafının yakıldığını,
- c) Bağın hemen üst kısmındaki düzlükte, Erdal KOCAKAYA’ya ait yakılan çadırın kalıntılarının bulunduğunu,
- d) Yakılan çadırın bulunduğu düzlükte çok sayıda kumanya ve MKE yapımı boş kovan bulunduğunu,
- e) Bağın orta kısımlarında PKK mensuplarınca kullanılan iki tane şemsiyenin bulunduğunu,
- f) Askeri desenli bez parçaları ve bu bez parçalarında kan izleri,
- g) Patlama gerçekleştiğini ortaya koyan herhangi bir delil veya emarenin bulunmadığını,
- h) Bağın üst kısmında bir elektrik direğinin, yaklaşık olarak 50 metre ilerisinde ağaçlık bir alanın bulunduğunu, ağaçlık alanın iç kısmının köyün görüş açısının dışında kaldığını,
- i) Ağaçlık alandan köye doğru yaklaşık olarak 30 metre ileride bir su birikintisinin ve su birikintisinin hemen üstünde bir ağacın bulunduğunu,
- j) Ağacın altında beyaz bir tencere ve bir plastik kelepçe bulunduğunu,

tespit etmiştir.

YARGISIZ İNFAZ İDDİALARINA İLİŞKİN HEYETİMİZİN DEĞERLENDİRMESİ

Heyetimiz, operasyona katılan birliklerin sayısı, konumlanma durumu, bağın büyüklüğü ve dört bir etrafının yanmış olması nedeniyle PKK militanlarının olay yerinden kaçma ihtimallerinin oldukça zayıf olduğu kanaatindedir. Olay yerinde delil toplama işleminin yapılıp yapılmadığı tarafımızca netleştirilmemiş olmakla birlikte, heyetimizin görüşmüş olduğu yurttaşların silah seslerinin çok kısa sürdüğü ve tek taraflı olduğu yönündeki beyanları ile birlikte aynı bağdan bir kadın PKK militanının sağ yakalandığı göz önünde bulundurulduğunda, istenmesi halinde yaşamını yitiren iki PKK militanının da sağ yakalanma ihtimallerinin oldukça yüksek olduğu kanaatindedir.

Mehmet Şirin Kocakaya'nın yakınlarından alınan bilgiye göre "*Defin amacıyla ceset alındıktan sonra yaptıkları gözlemlerde ceset üzerinde herhangi bir kurşun izine, yanık izine, yanıcı patlayıcı sonucu ölümcül olabilecek yaralanmaya rastlanmadıklarını, yüzünde, alnında yaygın morluklar olduğunu, sol gözde daha fazla olmak üzere her iki gözde morlukluklar olduğu, dudağında yara olduğunu, sırtında morluklar olduğu*" ifade etmişlerdir. Bu beyanlar tıbbi olarak şahsın patlayıcı, yakıcı, ateşli silah vb. bir yaralama sonucunda ölmediği aksine işkence/darp sonucunda öldürüldüğüne dair iddiaları güçlendirmekte, bu iddialara dayanak oluşturmaktadır.

Anayasamızın “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17. Maddesinde;

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

“Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. Maddesinde

“Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

(Değişik: 7/5/2004-5170/2 md.) Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz...” denilmektedir.

Ülkemizin taraf olduğu AIHS’in “Yaşam Hakkı” başlıklı 2. Maddesinde;

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın korunması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için; Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için; Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.” denilmektedir.

Anayasamız ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, yaşam hakkını güvence altına almakla kalmamış, aynı zamanda, öldürmenin meşru sayıldığı halleri de belirtmiştir. Yaşam hakkına barış zamanında;

- Meşru müdafaa, (Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması – Söz md 2/II-a) (AY 17/IV)
- Yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, hükümlünün kaçmasının önlenmesi, (Söz md 2/II-b) (AY 17/IV)
- Bir ayaklanma veya isyanın bastırılması (Söz md 2/II-c) (AY 17/IV) hallerinde müdahale edilebilir.

Bu hallerde dahi yaşam hakkına direkt olarak müdahale edilemez, bu üç halde yaşam hakkında müdahalenin meşru sayılabilmesi için öldürücü kuvvete başvurmanın mutlak zorunluluk arz etmesi şartı gerçekleşmelidir. Barış zamanında olağanüstü hal / sıkıyönetim gibi durumlarda dahi yaşam hakkına bu üç istisna dışında başka bir istisna getirilemez. Savaş zamanında meşru savaş fiilleri nedeniyle meydana gelen ölümler yaşam hakkının ihlali sayılmaz.

Mutlak gereklilik kriterine dair AİHM'nin belirlediği ilkeler ise şunlardır:

- Müdahalede ölüme neden olmamak öncelikli amaç olmalıdır,
 - Meşru müdafaa, isyanı bastırmak, hükümlü ya da tutukluyu yakalamak yahut kaçmasını engellemeye yönelik güvenlik operasyonu ölüm riskini en aza indirecek şekilde planlanmalıdır,
 - Müdahale için kullanılan kuvvet ile güdülen amaç arasında ölçü, adil bir denge olmalıdır,
 - Müdahaleye duyulan gereklilik mutlak olmalıdır,
 - Bu şartların varlığı gerektiğinde etkili şekilde soruşturulmalıdır.
- AİHS 2. madde bu haliyle sözleşmenin temel maddelerinden biridir ve bu hükme barış zamanında 15. madde delaletiyle istisna getirilemez. Söz konusu madde, 3. Madde (işkence yasağı) ile birlikte demokratik toplumların temel değerlerinden birini içermektedir.¹ AİHM, McCann ve Diğerleri / Birleşik Krallık davasında ve benzer birçok kararında Sözleşme'nin 2. Maddesine getirilen istisnaları şu şekilde değerlendirmiştir:

*“Mahkeme, 2. fıkrada (madde 2-2) tarif edilen istisnaların, bu hükmün (madde 2-2) kasten öldürmeyikapsadığını, ancak bununla sınırlı olmadığını gösterdiği kanısındadır. Komisyon'un da belirttiği gibi, bütünlüğü içinde bulunduğunda 2. Madde'nin (madde 2) metni, 2. fıkranın (madde 2-2) öncelikli olarak bir şahsı kasten öldürmeye izin veren koşulları tanımlamadığını, bu madde kapsamında “başvurulan kuvvetin” istenmeyen bir sonuç olarak ölüme sebebiyet verdiği durumları ele aldığı göstermektedir. Ancak başvuru kuvveti, a, b ya da c bentlerinde (madde 2-2-a, madde 2-2-b, madde 2-2-c) anılan amaçlardan birine ulaşmak için gerekli **“mutlak zorunluluk”** halleriyle sınırlı kalmalıdır (bkz. Başvuru No. 10044/82, Stewart-Birleşik Krallık, 10 Temmuz 1984, Decisions and Reports 29, s.169-171)...”*

*...Bu bakımdan 2. Madde'nin 2. fıkrasında (madde 2-2) kullanılan “mutlak zorunluluk” terimi, Devlet'in gerçekleştirdiği bir eylemin AİHS'nin 8-11. Maddeleri'nin 2. fıkrasında (madde 8-2, madde 9-2, madde 10-2, madde 11-2) geçen **“demokratik bir toplumda zorunlu”** olup olmadığını değerlendirilmesi sırasında başvuru zorunluluk koşulundan daha katı ve sıkı bir zorunluluk ölçütünün uygulanması gerektiğini göstermektedir.*

¹ Bkz. Salman/Türkiye Davası, (Başvuru No: 21986/93)

Özellikle başvurulanan kuvvet, 2. Madde, 2. a, b ve c bentlerinde belirtilen amaçlarla sıkı sıkıya **orantılı** olmalıdır.

Bu hükmün (madde 2) demokratik bir toplumdaki önemi uyarınca Mahkeme, yaptığı değerlendirmelerde özellikle ölüme sebebiyet verecek kasti güç kullanımının söz konusu olduğu durumlarda öldürme olaylarını son derece titiz bir şekilde gözden geçirmeli, sadece kuvvete başvuran Devlet görevlilerinin eylemlerini değil, bu eylemlerin planlanması ve denetimi de dahil olmak üzere, davaya ilişkin tüm koşulları göz önünde bulundurmalıdır... (p. 147.-150)''

Bu bağlamda, heyetimiz yukarıda belirtilen kriterler göz önüne alındığında,

a-) İki PKK militanının hayatını kaybettiği operasyonun, ölüm riskini olabildiğince minimize edecek şekilde hazırlanmadığı ve kontrol edilmediği, somut olayda kullanılan ölümcül gücün demokratik bir toplumda mutlak zorunluluk hali kapsamında değerlendirilemeyeceği ve orantılı kabul edilemeyeceği, dolayısıyla **iki PKK militanının yaşam hakkının ihlal edildiği kanaatindedir.**

b-) Heyetimiz **M. Şirin KOCAKAYA'nın** görüşülen kişilerin beyanlarına ve defin için alınan cesetteki gözlemlerine göre güvenlik güçlerine teslim olduktan sonra, darp edilerek öldürülmesini açık bir şekilde **“yargısız infaz”** olarak değerlendirmekte ve **M. Şirin KOCAKAYA'nın yaşam hakkının ihlal edildiği kanaatindedir.**

DİBEK (DERXUST) KÖYÜNDE HAK İHLALİNE İLİŞKİN TESPİT ÇALIŞMASI

Heyetimiz, yasak kapsamında bulunan Dibek (Deroxust) köyünde, yasak süresi içerisinde gerçekleştirilen askeri operasyonlardan kaynaklı oluşan hak ihlallerini yerinde tespit etmiştir. Köyde operasyon sonrası oluşan tahribata ilişkin incelemelerde bulunmuş ve köy sakinleri ile görüşmelerde bulunulmuştur. Yurttaşlar yaşadıkları mağduriyete ilişkin şu beyanlarda bulunmuştur.

R.E. *“Ben Dibek köyü Kaniya Esik mevkiinde diktiğim badem ağaçları için kalmaktaydım. Fidanlarıma ve bağlarıma bakmaktayım. Ayrıca 5 dönüm sebze bahçem var. Onlarla ilgilenirken Lice ve köylerinde başlayan operasyondan dolayı bırakıp çıkmak zorunda kaldım. Operasyon bitiminde geldiğimde çıkan yangın 6 dönüm bağım yanmış, bostanlarımız sulayamadığımızdan dolayı 5 dönüm sebze bahçesi kurumuş, badem fidanlarım operasyondan dolayı hayvanlar sahipsiz kalınca 6 dönüm olan badem fidanları zarar görmüş evde bulunan pompalı silah alınıp götürülmüştür. Operasyondan dolayı oluşan maddi ve manevi zararım için davacıyım bu konuda sizden hukuki destek sunmanızı talep ediyorum.”*

A.S. *“Ben Lice Dibek köyünde oturuyorum. Lice ve çevresinde meydana gelen operasyonda köyümüze gelen askerler ve korucular beni darp ettiler. Tarafımdan yapılan aramada herhangi bir şey yoktu. Tam tutanak tutulacaktı korucu Ahmet diye biri elindeki çantayı bıraktı ve işte PKK'nin bombaları dediler. Bizim evde öyle bir şey yoktu. Çantayı evimize korucu Ahmet bıraktı. Askerler ve korucular asker elbisesi giymişlerdi. Binlerce asker köye girdiler. Bize hakaret ettiler. Ev aramasında bir şey bulamadığına dair tutanak bile imzaladık. Eşim ve kızımın hiç böyle işlerle alakası yok. Suçsuzdurlar. Biz köyde hayvancılıkla uğraşıyoruz. Bize yapılan bu haksızlığı kabul etmiyoruz. Bu konuda sizden hukuki destek sunmanızı talep ediyoruz.”*

**DİYARBAKIR İLİ LİCE İLÇESİ (SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI) HAK İHLALLERİ
TESPİT & İNCELEME RAPORU**

M.H.A. “Lice Dibek köyünde ikamet etmekteyim. Köyde hayvancılıkla uğraşıyorum. Lice köylerinde başlayan operasyondan dolayı 29.06.2016 tarihinde evimin bulunduğu yerden askerler ve korucular geçerken evimi aradılar. Evde bir şey yoktu. Köyün üst kısmında çatışma başladı biz evi terk ederken hayvanlarımız dışarıda sahipsiz bırakarak yakındaki komşuya gittik. 30.06.2016 tarihinde helikopterle evimiz taranmış birçok yerde kurşun izleri var. Maddi ve manevi zararım oluşmuş. 31.06.2016 tarihinde de eve geldiğimizde bunları tespit ettik. Hayvanlarımızı ormanda topladık. Oluşan maddi ve manevi zararım için yapan kişilerden şikâyetçiyim. Bu konuda sizden hukuki destek sunmanızı talep ediyorum.”

S.Ö. “Ben Lice Dibek köyünde oturuyorum ve hayvancılıkla uğraşıyorum. 24.06.2016 tarihinde köye yaklaşık 5 bin civarında asker ve korucular etrafi sardılar. Köydeki evlerin kapısını kırdılar. Evlere girdiler ve evleri tahrip ettiler. Biz evlerimizi terk etmek zorunda kaldık. Hayvanlarımız ortada kaldılar. Her biri bir tarafa gittiler. Operasyon sonrası toparlamaya çalıştık. 2 ineğim değerleri 8 bin TL civarındadır. Birinin öldüğünü diğeri de kayıptır. Sebze ve meyvelerimiz bakımsızlıktan dolayı kurudu. Maddi ve manevi zararımız oluştu ve operasyon esnasında bize hakaretler edildi. Beni tekme ve tokat ile dövdüler. Şikâyetçiyim. Bu konuda sizden hukuki destek sunmanızı talep ediyorum.”

A.Ö. “Biz Lice’nin Dibek köyünde ikamet ediyoruz. Köyde yaklaşık 20 haneden fazla ev var. Köyümüz ve Lice’ye bağlı 39 köyde büyük bir askeri operasyon başlatılmıştı. 20 Haziran’da başlayan ve 3 Temmuz’da bittiği söylenen operasyonlarda bizim köyde dahi olmak üzere tüm köylerde sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Bu yasak süresince köylüler evlerinden çıkamaz ve hiçbir zorunlu işlerini yapamaz haldeydiler. Bizim köye de köyün girişinde seyyar bir karakol kurmuşlardı. Oradan da yüzlerce asker köyü kontrol etmeye çalışıyordu. Köyde bulunan tüm arazi, tarım yerleri, bağ evlerini ateşe veriyorlardı. Hatta köydekilerden Halis Akgöz’ün evine roket atıp yaktılar. Bizim tüm tarım arazilerimizi ve bağ-bahçelerimizi ateşe verip harap etmişlerdi. Köyde tek bir şahsın köyün çıkışına izin vermiyorlardı. İlk iki gün boyunca tüm telefon şebekeleri kısıtlanmıştı. Helikopterlerden yangın parçaları atıp araziye yakıyorlardı. Bu cisimlerden yüzlerce tane atılmıştı. Köyün dağ kısımları, buğday tarlaları, bahçeleri bunlarla yanıyordu. Bu cisimlerden yanmış, patlamış olanlar ise halen köyde ve çevresinde mevcuttur. Benim ev köyün girişinde seyyar karakola 1 km uzaktaydı. Helikopterden atılan yangın çıkaran cisimler köyün içinde çokça bulunmaktaydı. Benim üç çocuğum da köyde bulunan bu cisimlerle oynamak için eve getirmişlerdi. Bahçede bulunduğu sırada biran bağırs sesleri duydum. Gittiğimde, eve vardığımda üç çocuğum da yaralı halde bulunuyorlardı. 80 yaşındaki annem müdahale etmeye çalışıyordu. İki çocuğum (Adem ve Rojhat) belden aşağı, Yusuf ise tüm vücudu yanık içindeydi. Derhal ambulansı aradık. Ancak biz onlar gelmeden önceden Lice Hastanesine vardık. Ambulans geç gelmişti. Lice Hastanesinde MK müdahalesinden sonra Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesine sevk ettiler. Şuan Yusuf’un durumu hala kötüdür. Köyümüzde hala bu cisimlerden çokça bulunmaktadır. Gerçekleşen bu durumlardan dolayı sorumlulardan şikâyetçiyiz. Bu yasak ve operasyonlar sırasında insanlar evlerinden çıkamaz oldular. Bağ ve bahçeleri yanarken müdahale etmelerine izin vermediler. Hayvanlar telef oldu. Askerler bilinçli ve isteyerek hayvanları öldürüyorlardı. Yasak boyunca hayvanlar susuzluktan dolayı sarılık geçirmişlerdi. Bağ ve bahçelerimizi talan etmişlerdi. Bu konuda sizden hukuki destek sunmanızı talep ediyoruz.”

GÖZALTI – TUTUKLAMA VE İŞKENCE İDDİALARINA İLİŞKİN TESPİTLER

İlçe Jandarma Komutanlığı’ndan alınan bilgilere göre, gözaltına alınanlar:

KADIN:

Nursel KOCAKAYA
Naşide KOCAKAYA
Naciye KOCAKAYA
Berfin KOCAKAYA
Halise BALKAŞ
Emine KOCAKAYA
Hatun KOCAKAYA
Güllü KOCAKAYA
Gazal KOCAKAYA
Azize KOCAKAYA
Rindi KOCAKAYA
Özlem KOCAKAYA
Mercan KOCAKAYA
Songül KOCAKAYA
Rojhat KOCAKAYA

ÇOCUK:

Berivan KOCAKAYA (15 Yaş)
Mehmet KOCAKAYA(17)
Ozan KOCAKAYA(16)
Dilgeş KOCAKAYA (15)
Ogün KOCAKAYA (14)
Yusuf KOCAKAYA (12)

ERKEK:

Selim KOCAKAYA
Resul KOCAKAYA
Takyeddin KOCAKAYA
Necmettin KOCAKAYA
Abdullah KOCAKAYA
Mazlum KOCAKAYA
Azad KOCAKAYA
İrfan KOCAKAYA
Sadık ARAZ (Azadiye Welat muhabiri)
Reşit KOCAKAYA
Veysi KOCAKAYA
Erdal KOCAKAYA
Veysi GÖKHAN

Lice İlçesi Kerwas köyünde köy halkının büyük bir bölümünün gözaltına alındığı tespit edilmiştir. Veysi GÖKHAN, Rojhat KOCAKAYA ve Erdal KOCAKAYA'nın gördükleri işkence nedeniyle sağlık durumları kötüleştiğinden Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesine ambulans ile kaldırıldıkları tespit edilmiştir. Gözaltında bulunanların sayısının çokluğu ve fiziki koşullar nedeniyle avukatlar, gözaltında bulunanlar ile gruplar halinde görüşülmüştür.

Birinci gruptaki kadınlarla yapılan görüşmede özetle:

“3-4 gündür Yalaza/Kerwes köyünde askerler vardı, Yalaza köyü boşalmış, 3 gündür esrar ile birlikte tüm doğa yakıldı. Biz Mahle mezrasında yaşıyoruz, bugün sabah 09:00 sıralarında silah sesleri duyduk, sonra akrabamız olan Erdal KOCAKAYA'nın sesini duyduk. Bunun üzerine Erdal'ın 4 çocuğu ve eşiyle birlikte yaşadığı çadırın bulunduğu tarafa gittik, neler olduğunu anlamaya çalışıyorduk. Erdal'ın çadırının yan tarafında üzüm bağları var, üzüm bağında yangın çıktı, biz yangını söndürmek istedik, askerler söndürmemize izin vermediler ve çıkın dediler. Silah sesleri duyduk yine, askerler bağ tarafından ateş ediliyor dediler, bizde olay çıkmasın ne varsa konuşarak hal edilsin dedik. Sonra askerler Şirin KOCAKAYA'yı çıkardık dediler, sonra bağın diğer tarafına Şirin'in kardeşi Erdal KOCAKAYA'yı götürdüler. Sonra diğer kardeşleri Rojhat KOCAKAYA'ı çağırdılar, Rojhat gitmek istemeyince zorla götürdüler. Sonra hepsinin çığlığını duydu, askerler onlara işkence yapıyordu. Veysi GÖKHAN'ı da götürdüler, hepsinin çığlığı duyuluyordu, bize işkence yapıyor diye bağıriyorlardı. Bazı askerler biz kadınlara sinkaflı küfürler edip tecavüzle tehdit ettiler. Özellikle bazı askerler 'komutanım bırakın bunları s...m, bunlar o.... , bunları s...m' diye tehdit ediyor bir yandan hepimizi darp ediyorlardı. Ramazan ayı olduğu için çoğumuz oruçluyduk fakat hepimizi toplayıp buraya getirdiler. Veysi, Erdal ve Rojhat'a çok ağır işkence yapıldı, Rojhat'ın cinsel organını çok tekmelemişlerdi, oradan geçen her askerler vurmuştu yürüyemiyordu, gözünden kan akıyordu. Rojhat çıkan yangına daha çok itiraz ettiği için ve yapılan işkenceye itiraz ettiği için onu daha çok darp ettiler.” şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

İkinci gruptaki kadınlarla yapılan görüşmede özetle:

“Bugün sabah 09.00-09.30 sıralarında silah sesleri ve çığlıklar duyduk, Erdal KOCAKAYA'nın ailesi ile yaşadığı çadır tarafından yangın vardı, bağ yanıyordu, köy halkı yangını söndürmek istiyordu, biz daha ne olduğunu anlamadan bizi toplayıp buraya getirdiler.” şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

Üçüncü gruptaki kadınlarla yapılan görüşmede özetle:

“Bugün sabah 09.00-10.00 sıralarında silah sesleri ve çığlıklar duyduk, Erdal KOCAKAYA'nın ailesi ile yaşadığı çadır tarafından yangın vardı, bağ yanıyordu, köy halkı yangını söndürmek istiyordu, Erdal'ın evinin bulunduğu tafraya gittik, askerler bizi darp etti, biz kadınlara sinkaflı küfürler ederek hakaret ettiler, yangını söndürmemize izin vermediler, biz daha ne olduğunu anlamadan bizi toplayıp buraya getirdiler.” şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

Dördüncü gruptaki erkeklerle yapılan görüşmede özetle:

“Bugün sabah 09.00-09.30 sıralarında silah sesleri ve çığlıklar duyduk, Erdal KOCAKAYA'nın ailesi ile yaşadığı çadır tarafından yangın vardı, bağ yanıyordu, köy halkı olarak yangını söndürmek istiyorduk, ilk gelen askeri birlik bize müdahale etmedi ve bizi gözaltına da almak istemediler, bunun için bir neden görmediler, ancak daha sonra özel bir askeri birlik geldi, hepimiz darp ettiler bize hakaretler ettiler, çok fazla küfür ettiler. Veysi GÖKHAN, Erdal-Şirin-Rojhat KOCAKAYA kardeşlere çok işkence yapıldı. Bizi de darp ede toplayıp buraya getirdiler.” şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

Beşinci gruptaki erkeklerle yapılan görüşmede özetle:

“Yaklaşık 10 gündür köyümüzde sokağa çıkma yasağı var. bugün sabah 09:00-10:00 sıralarında silah sesleri ve çığlıklar duyduk, Erdal KOCAKAYA'nın ailesi ile yaşadığı çadır tarafından yangın vardı, bağ yanıyordu, askerler her taraftan gelip oraya yığıldı, bir anda kargaşa çıktı, Erdal KOCAKAYA'NIN evinin etrafı ateşe verildi. Biz köy halkı olarak yangını söndürmeye çalıştık. Askerler izin vermediler, askerler bağın arasında iki kişinin bulunduğunu söylediler. Biz sözü edilen iki kişiyi görmedik, köy halkı bağ arasında kim varsa gidip konuşalım, sorun çıkmasın dediler. Askerler izin vermediler. Şirin KOCAKAYA'yı gördük, Şirin askerlerin teslim ol demesi üzerine teslim oldu, Şirin'i sapasağlam aldılar, daha sonra kardeşleri Erdal ve Rojhat KOCAKAYA'yı de bağın diğer tarafına götürdüler. Onlara işkence yapıldı, seslerini duyduk. Fakat Şirin KOCAKAYA'yı sapasağlam aldıklarını gördük. Sözü edilen iki kişiyi ise hiç görmedik. Daha sonra askerler hepimizi darp edip hakaret ettiler, çok fazla küfür ettiler. Bizi de darp ede ede toplayıp buraya getirdiler.” şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

Bu gruptan iki kişinin kolunda serum olduğu gözlemlenmiş, nedeni sorulduğunda ise uzun süre aç kalmaları ve maruz kaldıkları hakaret ve darp nedeniyle halsizlikten baygınlık geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Daha sonra sağlık sorunlarından dolayı hastaneye kaldırılan Songül KOCAKAYA ve Mercan KOCAKAYA'yı Lice Devlet Hastanesinde ziyaret edilmiş, sağlık durumlarının iyi olduğu ve müşahede altında oldukları görülmüştür.

Aynı gece yaşı 15'ten küçük olan Ogün KOCAKAYA (14) ve Yusuf KOCAKAYA (12) isimli iki çocuk serbest bırakılmıştır. Fakat çocukların çok korktukları, ağladıkları bu nedenle avukatlarla hiç konuşamadıkları belirtilmiştir.

Gece 24:00 sıralarında avukatların görüşmelerinin bitmesinden sonra Diyarbakır iline dönmüş ve Diyarbakır Eğitim Araştırma Hastanesinde tedavi altında bulunan Rojhat KOCAKAYA, Erdal KOCAKA ve Veysi GÖKHAN ile görüşme talebi güvenlik güçlerince engellenmiştir.

08.07.2016 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesine başvuruda bulunan Aziz Özkan, şu beyanlarda bulundu:

"Biz Lice'nin Dibek köyünde ikamet ediyoruz. Köyde yaklaşık 20 haneden fazla ev var. Köyümüz ve Lice'ye bağlı 39 köyde büyük bir askeri operasyon başlatılmıştı. 20 Haziran'da başlayan ve 3 Temmuz'da bittiği söylenen operasyonlarda bizim köyde dahi olmak üzere tüm köylerde sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Bu yasak süresince köylüler evlerinden çıkamaz ve hiçbir zorunlu işlerini yapamaz haldeydiler. Bizim köye de köyün girişinde seyyar bir karakol kurmuşlardı. Oradan da yüzlerce asker köyü kontrol etmeye çalışıyordu. Köyde bulunan tüm arazi, tarım yerleri, bağ evlerini ateşe veriyorlardı. Hatta köydekilerden Halis Akgözün evine roket atıp yaktılar. Bizim tüm tarım arazilerimizi ve bağ-bahçelerimizi ateşe verip harap etmişlerdi. Köyde tek bir şahsın köyün çıkışına izin vermiyorlardı. İlk iki gün boyunca tüm telefon şebekeleri kısıtlanmıştı. Helikopterlerden yangın parçaları atıp araziye yakıyorlardı. Bu cisimlerden yüzlerce tane atılmıştı. Köyün dağ kısımları, buğday tarlaları, bahçeleri bunlarla yanıyordu. Bu cisimlerden yanmış, patlamış olanlar ise halen köyde ve çevresinde mevcuttur. Benim ev köyün girişinde seyyar karakola 1 km uzaktaydı. Helikopterden atılan yangın çıkarıcı cisimler köyün içinde çokça bulunmaktaydı. Benim üç çocuğum da köyde bulunan bu cisimlerle oynamak için eve getirmişlerdi. Bahçede bulunduğu sırada biran bağırsık sesleri duydum. Gittiğimde, eve vardığımda üç çocuğum da yaralı halde

bulunuyorlardı. 80 yaşındaki annem müdahale etmeye çalışıyordu. İki çocuğum (Adem ve Rojhat) belden aşağı, Yusuf ise tüm vücudu yanık içindeydi. Derhal ambulansı aradık. Ancak biz onlar gelmeden önceden Lice Hastanesine vardık. Ambulans geç gelmişti. Lice Hastanesinde MK müdahalesinden sonra Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesine sevk ettiler. Şuan Yusuf'un durumu hala kötüdür. Köyümüzde hala bu cisimlerden çokça bulunmaktadır. Gerçekleşen bu durumlardan dolayı sorumlulardan şikâyetçiyiz. Bu yasak ve operasyonlar sırasında insanlar evlerinden çıkamaz oldular. Bağ ve bahçeleri yanarken müdahale etmelerine izin vermediler. Hayvanlar telef oldu. Askerler bilinçli ve isteyerek hayvanları öldürüyorlardı. Yasak boyunca hayvanlar susuzluktan dolayı sarılık geçirmişlerdi. Bağ ve bahçelerimizi talan etmişlerdi. Bu konuda sizden hukuki destek sunmanızı talep ediyoruz."

Ayrıca, **iki PKK militanı ve köylü M. Şirin Kocakaya'nın** cenazeleri de Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesi Morguna getirilmiş ve otopsilere burada gerçekleşmiştir. Ancak, tüm çabalara rağmen otopsilere avukatların refakat etmesi engellenmiş, otopsi işlemleri gizli gerçekleştirilmiştir.

SONUÇ

Heyetimiz;

1. Sokağa çıkma yasaklarının başladığı ilk tarihten bu yana ısrarla vurguladığımız üzere İl İdaresi Kanunu'nun 11/C Maddesine dayanılarak ilan edilen sokağa çıkma yasaklarının hukuki dayanaklarının olmadığını belirtir, bu şekilde Ulusal ve uluslararası mevzuata aykırı olarak ilan edilen, Meclis ve hukuk denetiminden uzak, büyük bir yurttaş kitlesini doğrudan etkileyen sokağa çıkma yasağı uygulamalarından derhal vazgeçilmesi çağrısında bulunmaktadır. Heyetimiz bu bağlamda Venedik Komisyonunun 10-11 Haziran 2016 tarihli 107. Genel Kurul Toplantısında kabul edilmiş 842/2016 sayılı Görüş Raporu olan Sokağa Çıkma Yasaklarının Yasal Çerçevesi Hakkında Görüş Raporunda yer alan kaygı ve düşünceler ile tavsiyelerin hükümetçe bir an önce dikkate alınmasını beklemektedir.
2. Yurt savunması bakımından hayati önemi haiz askeri tesisler ve bölgeler ile sınırların, güvenlik ve gizliliğini sağlamak için bunların çevrelerinde, askeri yasak bölgelerin, kurulması kaldırılması ve genişletilmesi amacıyla ihdas edilmiş olan 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununa ek bir madde ile amacı dışında suçla mücadele çerçevesinde etkin ve işlevsel bir yargısal denetimden uzak güvenlik bölgesi ilanlarından derhal vazgeçilerek, kanuna ekli yasal düzenlemenin yürürlükten kaldırılmasını beklemektedir.
3. Heyetimiz, sokağa çıkma yasağında yurttaşların ihtiyaçlarının göz önünde tutulmadığını, yurttaşların dış dünya ile bağının koparıldığını tespit etmiştir.
4. Heyetimizin, geçtiği köylerin ıssız olması nedeniyle yurttaşların büyük bir kısmının evini terk etmek zorunda kaldığı değerlendirilmektedir.
5. Heyetimiz, yanan orman alanının bu denli geniş olması, köy içlerine kadar ulaşması, yangına müdahale edilmemesi, hayvanların telef olması iddiası karşısında çıkan

yangınların bilinçli bir şekilde çıkarıldığı kanaatinde olup; yangınların güvenlik güçlerince çıkarıldığı iddialarının etkin bir şekilde soruşturularak, suçla mücadele için dahi olsa ormanlık alanları kasten yakan ilgililer hakkında 6831 sayılı Orman Kanunu gereğince işlem yapılarak yargı önüne çıkarılması çağrısında bulunmaktadır.

6. Heyetimiz Lice'de operasyon alanındaki köylerde ikamet eden yurttaşların topluca gözaltına alınmasını, darp edilmesini (işkence uygulanmasını), güvenlik güçlerince nefret söylemine tabi tutulmasını bir toplu cezalandırma fiili olarak görmekte olup; bu uygulamalardan vazgeçilmesi çağrısında bulunmaktadır.
7. Heyetimiz, sivilleri hedef alan ve yaşam hakkı ihlali ve işkence yasağı başta olmak üzere ağır insan hakları ihlaline neden olan saldırıları kınamaktadır. Sivilleri hedef alan her türlü saldırının savaş suçu olduğunu kabul etmektedir ve olayların bütün boyutları ile açığa çıkartılması amacıyla etkin bir soruşturma yürütülmesini talep etmektedir.
8. Heyetimiz, Kerwas Köyü Mehle Mezrasında iki PKK militanı ile köylü M. Şirin KOCAKAYA'nın öldürülmesi olayının etkin bir şekilde soruşturularak, olay yerindeki delillerin bir an evvel toplanması, zırhlı araçlarla yapılan operasyonun kamera kayıtları, GPRS kayıtları, telsiz kayıtları ve görgü tanıklarının beyanları ivedilikle celp edilerek, soruşturmanın bir an önce sonuçlandırılması çağrısında bulunmaktadır. Ayrıca, heyetimiz Cumhuriyet savcılarının Yasadışı Yargısız İnfazlarla İlgili BM Otopsi Protokolüne (Minnesota Protokolü) uygun olarak otopsi işlemini yapmasının uluslararası hukuktan kaynaklanan bir yükümlülük olduğunu hatırlatmaktadır.
9. İşkence ve kötü muamele yasağı ihlali iddialarına yönelik olarak; mağdurların ayrıntılı beyanları alınmalı, gözaltı birimlerindeki kamera kayıtları ve mağdurların hastane raporları ivedilikle celp edilip; mağdurların Adli Tıp Kurumuna sevki sağlanmalı ve sorumlu kişiler hakkında etkili ve tarafsız bir soruşturma yürütülmelidir.
10. Heyetimiz, sokağa çıkma yasakları sırasında Lice'de yaşanan hak ihlallerinin tespiti amacıyla TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nu yerinde inceleme yapmak üzere Lice'ye davet etmektedir.
11. Çatışma alanları ulusal ve uluslararası basın kuruluşlarına açılmalı, basın üzerindeki sansür, iletişim ve haber alma özgürlüğü önündeki engeller kaldırılmalıdır.
12. Yapılan operasyonlar neticesinde heyetimizce yapılan gözlem ve incelemelerde kişilerin mülkiyetine konu taşınır ve taşınmaz mallarında ciddi tahribatlar olduğu gözlemlenmiştir. Anayasanın 35. maddesi ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) EK 1 Nolu protokolün 1. maddesi uyarınca herkes mallarının dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Yapılan operasyon neticesinde kişilerin mülkiyetlerine ciddi zararlar verilerek Anayasanın 35. maddesi ile İHAS'ın 1 No'lu protokolünün 1. maddesinde korunan hakları ihlal edilmiştir. Bu çerçevede kişilerin mülkiyet hakkına getirilen bu zararların derhal karşılanması gerekmektedir. Diyarbakır Valiliği tarafından bir zarar tespit komisyonu oluşturularak, olaylar sırasında yurttaşların yaşadığı maddi ve manevi mağduriyetleri karşılanmalıdır.

- 13.** Heyetimiz bir kez daha genel olarak çatışmalı süreç ile birlikte yaşam hakkı başta olmak üzere artan hak ihlallerine dikkat çekmektedir. Hükümeti Kürt meselesinde bir çözüm üretmekten uzak olan güvenlikçi politika anlayışından bir an evvel vazgeçmeye, tarafları yeniden çatışmasızlık, diyalog ve müzakere diğer adıyla çözüm sürecine dönme çağrısını her raporda olduğu gibi yinelemektedir.

**DİYARBAKIR İLİ LİCE İLÇESİ (SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI) HAK İHLALLERİ
TESPİT & İNCELEME RAPORU**

**DİYARBAKIR İLİ LİCE İLÇESİ (SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI) HAK İHLALLERİ
TESPİT & İNCELEME RAPORU**

**DİYARBAKIR İLİ LİCE İLÇESİ (SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI) HAK İHLALLERİ
TESPİT & İNCELEME RAPORU**

